

Correctievoorschrift VWO

2016

tijdvak 1

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 71 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Laat de emotie maar over aan RTL

1 maximumscore 2

Verwant aan confessionele partijen waren (twee van de volgende):

KRO, NCRV en VPRO

De VARA was verwant aan de PvdA.

- voor het geven van twee omroepverenigingen die verwant waren aan de confessionele partijen 1
- voor het geven van de VARA als verwant aan de PvdA 1

Vraag	Antwoord	Scores
2	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> De TROS streefde er naar om programma's uit te zenden die een groot publiek aanspraken, programma's gericht op amusement en verstrooiing. Dit trok veel kijkers 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Als reactie hierop gingen de verzuilde omroepen ook meer amusement uitzenden. Daarmee kregen de omroepen een minder 'verzuild profiel'. Dit heeft ook geleid tot ontzuiling omdat de verzuilde omroepen minder streng in de leer werden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> of Veel kijkers ruilden hun lidmaatschap van de verzuilde omroepverenigingen in voor dat van de TROS. Het belang van de zuilen (voor individu en maatschappij) nam daarmee af en zo droeg de TROS bij aan het proces van ontzuiling 	1
3	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Een reden voor de omroepverenigingen om hun aanbod te veranderen was dat (een van de volgende): 	1
	<ul style="list-style-type: none"> – ze zagen dat het aantal kijkers/leden sterk afnam. – ze minder zendtijd dreigden te krijgen. – ze inzagen dat hun programma-aanbod niet meer 'van deze tijd' was. 	
	<ul style="list-style-type: none"> De verandering hield in dat het programma-aanbod meer ging lijken op dat van de TROS (vertrossing). Er kwam dus meer amusement/verstrooiing/infotainment en er werd minder zendtijd besteed aan onderwerpen met een politieke of levensbeschouwelijke lading 	1
4	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> Framing is het proces waarin een gebeurtenis vanuit een bepaald perspectief wordt benaderd 	1
	<ul style="list-style-type: none"> of Een 'mediaframe' is de wijze waarop een onderwerp wordt gepresenteerd en geïnterpreteerd in de mediaberichtgeving 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Het emotieframe / human interest frame is te herkennen: 	1
	<ul style="list-style-type: none"> "Cameravoering, regie ... van gevoelens" (regels 50-53) 	1
5	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Mensen die via de televisie dezelfde informatie en programma's zien (bijvoorbeeld over nationale evenementen en cultuur), kunnen elkaar beter begrijpen en beschikken over onderwerpen waar ze met elkaar over kunnen praten. Zo kan in en door communicatie een band (sociale cohesie) tot stand komen.	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Aan de regel dat het aanbod gericht is op en een relevant bereik heeft onder zowel een breed en algemeen publiek, als op bevolkings- en leeftijdsgroepen van verschillende omvang en samenstelling 1
- Dat blijkt uit "Neem nu de zichtbaarheid ... met de nieuwe werkelijkheid" (de regels 110-130 van tekst 1 of een deel daarvan) 1
- Daarin staat beschreven welke groepen uit de Nederlandse samenleving bij RTL beter zichtbaar zijn dan bij de NPO. Mensen die deel uitmaken van deze groepen kunnen daardoor ervaren dat die programma's ook voor hen bedoeld zijn 1

Opgave 2 Onderzoek naar veiligheidsgevoel

7 maximumscore 2

- Afhankelijke variabele: veiligheidsgevoel 1
- Onafhankelijke variabele (een van de volgende): 1
 - leeftijd
 - geslacht
 - opleiding
 - burgerlijke
 - staat
 - woonplaats
 - politieke voorkeur

8 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Het onderzoek wil iets onderzoeken van 'de Nederlanders'. Als bijvoorbeeld jongere mensen over het algemeen minder gevaar zien dan oudere mensen dan kom je op basis van de steekproef tot heel andere conclusies als er vooral jongeren in de steekproef zitten in vergelijking met een steekproef die vooral uit ouderen bestaat. In beide gevallen zal de uitkomst ook afwijken van wat 'de Nederlanders' vinden. De verhouding jongeren en ouderen in de steekproef moet daarom gewogen worden om zo de uitkomst van het onderzoek te kunnen generaliseren voor 'de Nederlanders'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 4

Voorbeelden van beginselen of kenmerken van de rechtsstaat met bijpassende uitleg:

- Kenmerk: In een rechtsstaat dient de overheid de rechtsorde te handhaven met de middelen die de wet de overheid geeft met in achtname van de rechten van de burger / legaliteitsbeginsel
- Uitleg: De Nederlandse overheid kan de middelen waar ze over beschikt als onvoldoende ervaren en streven naar een uitbreiding daarvan. Het is een kenmerk van de rechtsstaat dat die middelen juist tot het minimale beperkt worden om zo de burger te beschermen tegen de toch al grote macht van de overheid. Terrorisme vergroot de roep om meer middelen en dat is dus in strijd met de rechtsstaat
- Kenmerk: In een rechtsstaat worden grond- en vrijheidsrechten van burgers gewaarborgd
- Uitleg: Bescherming tegen terrorisme is beter mogelijk als de Nederlandse overheid meer zicht heeft op het doen en laten van de mensen. Bijvoorbeeld door telefoon- en e-mailverkeer van mensen te volgen. Dit gaat dan ten koste van de grond- en vrijheidsrechten van burgers en bedreigt dus de rechtsstaat

per juist kenmerk 1
per juiste bijbehorende uitleg 1

10 maximumscore 2

- Het dilemma van de rechtsstaat houdt in dat er een spanning bestaat tussen enerzijds de rechtsbescherming en anderzijds de rechtshandhaving. Meer inzet op rechtshandhaving leidt vaak tot minder rechtsbescherming en omgekeerd. 1
- De bestrijding van terrorisme (rechtshandhaving) mag van 73 procent van de respondenten ten koste gaan van de bescherming van de privacy (rechtsbescherming). De respondenten moesten dus deze twee zaken, die het dilemma van de rechtsstaat vormen, tegen elkaar afwegen 1

Opgave 3 De vrijlating van Volkert van der G.

11 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Een reden kan zijn dat de schrijver voorwaardelijke vrijlating als iets negatiefs beschouwt en wil dat de lezer het ook als zodanig gaat ervaren / dat de lezer de vrijlating afkeurt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 3

- Medialogica is het ontstaan / beïnvloeden van de publieke opinie omdat beleidsmakers, journalisten en burgers/consumenten zich bewust of onbewust aanpassen aan de kaders en regels van de media 1

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Politici hebben belang bij bekendheid bij het publiek en dat kunnen ze krijgen via de media. Media hebben belang bij publieke aandacht voor hun product en dat kunnen ze krijgen door opvallend nieuws te publiceren. Media kiezen ervoor om juist die politici in het nieuws te brengen die de meeste aandacht weten te genereren, dat wil zeggen die de meest opvallende uitspraken doen. Politici worden zo geprikkeld om steeds hardere uitspraken te doen dan hun collega's en dat kan uiteindelijk leiden tot een verharding van beleid ten aanzien van voorwaardelijke invrijheidstelling 2

16 maximumscore 4

Voorbeelden van doelen met bijpassende uitleg bij de voorwaarden zijn:

- Bij de enkelband met gps.
Doel: beveiliging van de maatschappij.
Uitleg: Van der G. kan ieder moment getraceerd worden zodat hij nergens 'ongezien' kan verblijven.
- Bij de behandeling door een psycholoog.
Doel: speciale preventie / resocialisatie.
Uitleg: Door de behandeling moet voorkomen worden dat hij weer de fout in gaat / moet Van der G. leren om weer 'normaal' mee te draaien in de samenleving.
- Bij het gebiedsverbod.
Doel: genoegdoening (voor de nabestaanden)
Uitleg: De nabestaanden worden dan niet ongewenst geconfronteerd met de dader.
- Bij het verbod om contact op te nemen met nabestaanden en media.
Doel: genoegdoening (voor de nabestaanden).
Uitleg: De nabestaanden worden dan niet ongewenst geconfronteerd met de dader.
- Bij het wekelijks melden.
Doel: resocialisatie.
Uitleg: Volkert van der G. kan stapsgewijs leren om terug te keren in de maatschappij.

per juist doel van straf 1
per juiste bijbehorende uitleg 1

17 maximumscore 1

Herinpassing in de samenleving van mensen die met het strafrecht in aanraking komen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 4

Twee van de volgende theorieën met verklaring:

- De sociale controletheorie
- Deze zegt dat criminaliteit vermindert als er meer sociale controle is. Een enkelband met gps zorgt voor zeer grote controle.
- De gelegenheidstheorie
- De enkelband met gps zorgt ervoor dat er geen gelegenheid meer zal zijn waarop Volkert ongezien de wet kan overtreden.
- De rationele-keuze-theorie
- De enkelband vergroot de pakkans aanzienlijk en dat maakt het tot een rationele keuze om geen delict te plegen.

per juiste theorie 1
per bijbehorende juiste verklaring 1

19 maximumscore 2

- De Raad van State adviseert over alle wetsvoorstellen. Zij kan constateren dat een wet niet goed in elkaar zit 1
- De Eerste Kamer moet instemmen met een wetsvoorstel. De Eerste Kamer besteedt er dus ook aandacht aan en kan hiermee ondoordachte besluitvorming tegen houden 1

20 maximumscore 2

NRC Handelsblad wordt gerekend tot de kader / kwaliteitskranten. *Elsevier* wordt gezien als wat rechtser en is een opinieweekblad. Tekst 4 is opiniërend, terwijl tekst 5 meer een verslag is van de nieuwsfeiten. Het opiniërende artikel past dus meer bij *Elsevier* en de zakelijke nieuwsfeiten bij een krant als *NRC Handelsblad*.

Opgave 4 Vluchtelingen in Europa

21 maximumscore 2

- De bevoegdheid om voorstellen te doen aan de Raad van de Europese Unie. In de regels 16 tot en met 23 staat dat Mogherini hard werkt aan een besluit van die top 1
- De taak om de EU naar buiten te vertegenwoordigen. In regels 16 en 17 staat dat Mogherini EU-buitenlandchef is 1

22 maximumscore 1

Ieder land levert één commissaris voor de Europese Commissie. Daar kun je de gedachte in zien dat alle landen als gelijkwaardig beschouwd worden om zo tot gemeenschappelijk beleid te komen.

Vraag	Antwoord	Scores
23	maximumscore 2 China en Rusland zijn permanente leden van de veiligheidsraad van de VN met vetorecht. Als een van beide landen tegenwerkt, een veto uitspreekt over de resolutie, dan komt het gewenste besluit van de veiligheidsraad er niet.	
24	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • Supranationale besluitvormingsprocedure • Dit is af te leiden uit de woorden dat een gekwalificeerde meerderheid (regels 11-18) nodig is om een besluit te nemen. (Bij intergouvernementele besluitvorming zou unanimititeit nodig zijn) 	1 1
25	maximumscore 2 Enerzijds voelen landen zich verplicht om te helpen bij het vluchtelingenprobleem, anderzijds vrezen landen dat ze een onevenredig groot deel van de vluchtelingen krijgen als ze zich actief opstellen. Daarom stellen veel landen zich passief op en gaan op elkaar wachten.	
26	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • De Staats- en regeringsleiders moeten zich verantwoorden voor de nationale parlementen. Daar worden ze onder andere beoordeeld op de vraag of ze de nationale belangen wel voldoende behartigen binnen de EU • De leden van de Europese commissie dienen onafhankelijk van de nationale regeringen te opereren. Zij worden geacht op te komen voor het belang van de Europese Unie in zijn geheel en niet voor de belangen van een deel daarvan 	1 1

Opgave 5 PvdA en de zorgwet

27 maximumscore 4

Voorbeelden van waarden met bijpassende zin en toelichting:

- De waarde bezit/geld is te vinden in "Het is een grote tegenvaller voor de minister omdat zij denkt dat er met deze wet veel geld te besparen is op de zorgkosten." (regels 9-12) Het besparen op de zorgkosten zou een verschuiving van deze gelden zijn.
- De waarde (keuze)vrijheid / macht is te vinden in "PvdA-senator Beuving las namens haar fractie voor dat een groot bezwaar van sommige PvdA-senatoren is dat sommige patiënten misschien niet naar een specialist mogen omdat een zorgverzekeraar door het afgesproken budget heen is." (regels 45-51) Uit deze zin blijkt dat de keuzevrijheid van patiënten ingeperkt zou worden. Je kunt ook zeggen dat ze daardoor minder macht hebben.
- De waarde (keuze)vrijheid/macht en ook de waarde bezit/geld is te vinden in "De beperking voor patiënten is zo klein en het levert zo'n grote besparing op dat we voor stemmen." (regels 85-88) In deze zin wordt de verdeling van beide waarden tegen elkaar afgewogen.
- De waarde (keuze)vrijheid / macht en ook de waarde bezit/geld is te vinden in "Er zouden wel zorgverzekeringen blijven bestaan met vrije keus, maar met een hogere premie." (regels 100-103) De vrije keus wordt hier expliciet genoemd en de hogere premie geeft aan dat het bezit/geld anders toegedeeld zal worden.

Voor het geven van een juiste waarde

1

Voor het geven van een juist bijpassend citaat met toelichting

1

28 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De PvdA is in dit kabinet de coalitiepartner van de VVD en de fracties in de Tweede Kamer hebben samen een regeerakkoord getekend. (Hoewel de fracties van de Eerste Kamer daar formeel niet aan gebonden zijn, wordt wel verwacht dat zij zich eraan zullen houden.) De zorgwet is volgens de VVD een uitwerking van dat regeerakkoord. Het tegenstemmen door PvdA-senatoren maakt het voor het kabinet onzeker of haar plannen nog wel gerealiseerd kunnen worden. Als een kabinet haar plannen niet kan realiseren omdat ze niet meer kan rekenen op de meerderheid van de Kamer dan kan dat een reden zijn voor een kabinetscrisis.

Vraag	Antwoord	Scores
29	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> Bij sociaaleconomische vraagstukken was het voor PvdA en VVD moeilijker om tot overeenstemming te komen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De PvdA was ideologisch verbonden met de werknemers en de VVD met de werkgevers. Maatregelen op sociaaleconomisch terrein werkten meestal in het voordeel van een van beide groepen en in het nadeel van de andere groep. Daarom was het moeilijk om tot overeenstemming te komen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De zorgwet is een sociaaleconomisch vraagstuk omdat het risico van hoge medische kosten gespreid wordt. De zorgwet is dus een vorm van inkomensherverdeling tussen mensen die zorg nodig hebben en de hele samenleving 	1
30	maximumscore 2	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Probleem: het bepalen van de politieke richting / coalitievorming 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Een kenmerk van ons kiesstelsel is dat we een systeem met evenredige vertegenwoordiging hebben waarbij de kiesdrempel gelijk is aan het aantal stemmen dat nodig is voor één zetel. In dit systeem heeft in Nederland nog nooit één partij de absolute meerderheid gehaald. Coalitievorming is daarom nodig en als verschillende politieke partijen samenwerken dan kan dat problemen geven bij het bepalen van de politieke richting van het kabinet 	1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinerator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 26 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF

6 Bronvermeldingen

tekst 1	naar: Hans Beerekamp, NRC Handelsblad, 30 september 2014, pp. 2 & 3 http://www.nrc.nl/handelsblad/van/2014/september/30/laat-de-erotie-maar-over-aan-rtl-1420713
tekst 2/3	naar: http://www.eenvandaag.nl/uploads/doc/Rapportage_Veiligheid_NaParijs.pdf , 13 januari 2015
tekst 4	naar: Servaas van der Laan, 27 maart 2014 http://www.elsevier.nl/Politiek/nieuws/2014/3/Tweede-Kamer-crimineel-moet-vervroegde-vrijlating-verdienen-1490229W/
tekst 5	naar: NRC Handelsblad, 2 mei 2014
tekst 6	Frans Boogaard, Dagblad van het Noorden, 13 mei 2015
tekst 7	Maartje Bakker, de Volkskrant, 10 juni 2015
tekst 8	naar: http://nos.nl/artikel/2009280-eerste-kamer-stemt-tegen-beperking-vrije-artsenkeuze.html , dinsdag 16 december 2014, 16:07 – politiek
afbeelding 1	Len, http://www.trouw.nl/tr/nl/4484/Foto/photoalbum/detail/1834962/567336/52/Spotprenten.dhtml